

Met gezag en deskundigheid
De historie van het beroep psychiater in Nederland
Ruud Abma & Ido Weijers

ISBN 90 6665 620 4
NUR 875

© 2005 B.V. Uitgeverij SWP Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912^j° het Besluit van 20 juni 1974, St. b. 351, zoals gewijzigd bij het besluit van 23 augustus 1985, St. b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgeverij SWP (postbus 257, 1000 AG Amsterdam) te wenden.

Inhoud

Voorwoord – prof.dr. W. van Tilburg	5
Voorwoord – auteurs	11
Inleiding	15
Voor en na de grote belofte	18
Over dit boek	19
Hoofdstuk 1	
Artsen in het gesticht (19de eeuw)	21
1.1 Humanisering en medicalisering	21
1.2 De Krankzinnigenwet van 1841	25
1.3 Meerenberg: artsen krijgen het voor het zeggen	27
1.4 Ramaer, de NVvP en de Tweede Krankzinnigenwet (1884)	29
1.5 Zorgen	33
Hoofdstuk 2	
Psychiaters, zenuwartsen en gestichtsartsen (1880-1925)	37
2.1 Diagnostiek en onderzoek	37
2.2 Psychiatrie aan de universiteiten	39
2.3 Vernieuwing	43
2.4 Het moeilijke inrichtingswerk	46
2.5 Gestichtsartsen verenigen zich	47
2.6 Sanatoria voor zenuwlijders	50
2.7 Nieuwe perspectieven	53
Hoofdstuk 3	
Praten in een medische setting (1900-1940)	63
3.1 De psychoanalyse	63
3.2 Tussen verklaren en begrijpen	67
3.3 Psychotherapie: een vak apart?	69
3.4 Therapeutisch optimisme in de inrichtingen	71
3.5 Verbreding en vernieuwing	76

Hoofdstuk 4	
Professionalisering en opleiding (1930-1980)	93
4.1 De medisch-specialistenregistratie	93
4.2 Psychiatrie en neurologie	96
4.3 De opleiding tot psychotherapeut	99
4.4 De opleiding tot psychiater	104
4.5 De feitelijke specialisatieduur	108
4.6 In eigen kring	109
Hoofdstuk 5	
Psychiaters buiten het gesticht (1920-1960)	113
5.1 Psychiatrie en maatschappij	113
5.2 De beweging voor geestelijke volksgezondheid	118
5.3 Sociale psychiatrie en geestelijke volksgezondheid na de Tweede Wereldoorlog	123
5.4 Medisch of sociaal?	127
Hoofdstuk 6	
De lange jaren zestig (1945-1985)	145
6.1 De behandelbare patiënt	147
6.2 De patiënt en zijn verhaal	149
6.3 Een generatiewisseling	154
6.4 Het bijzondere van de waanzin	158
6.5 Het gewone van de waanzin	161
6.6 Beweging en tegenbeweging	164
Hoofdstuk 7	
Rationalisering in onderzoek en praktijk (1960-heden)	173
7.1 De academische psychiatrie vanaf 1960	174
7.2 Herleving van de biologische onderstroom	175
7.3 Psychiatrische epidemiologie en standaardisering van de diagnostiek	180
7.4 Onderzoek en praktijk	183
Hoofdstuk 8	
Beleid (1970-heden)	199
8.1 Erfenissen van de 19e eeuw: Krankzinnigenwet en Armenwet	200
8.2 Corporatisme en verzorgingsstaat	201
8.3 Deinstitutionalisering	204
8.4 Rechten van patiënten	209
8.5 De vereniging	212
8.6 Beroepsprofielen van de psychiater	213
8.7 Tot slot	217

Hoofdstuk 9	
Psychiaters, pillen en praten: een terugblik	227
9.1 Generaties: collectieve ervaringen	227
9.2 Wendingen: praten en pillen	234
9.3 Besluit	238
Portretten	
W.H. Cox	56
Th. Hart de Ruyter	80
W.M. van Wermeskerken	131
J. van Baar	187
J.A.C. Bleeker	221
Kaders	
Ontstaan en vestiging van een nieuw subspecialisme: de kinderpsychiatrie	86
De naamgeving van het beroep	95
De groei van het aantal psychiaters	107
Vrouwelijke psychiaters	136
Consolidatie en verzwakking van de kinderpsychiatrie	138
Rümke en de Utrechtse School	169
Waar werkten de psychiaters?	194
Regionale verdeling en mobiliteit	197
Leeftijd en beroepspraktijkperiode	216
Gebruikte afkortingen	243
Bronnen	245
Interviews	245
Archieven	246
Tijdschriften	246
Verantwoording illustraties	246
Literatuur	249
Personenregister	267